

9. fejezet – EZOTÉRIA A TANÍTVÁNYOK KÖRÉBEN

A tanítványok és a nép

A tengerparton Krisztus a néphez fordul. Mivel a nép tolong, csónakba kell ülnie, amely prédikációja szószékévé válik. Krisztus hangja a tengerről úgy hangzik bele a mi világunkba, mintha egy másik világból beszélne, az embereknek példabeszédeket ad a szellemvilágnak, Isten országának képi tanúságaként.

Amikor a magasztos nyilvános tanítás és cselekedetek után Krisztus a tanítványok számára nyugodt és bensőséges tanításokat ad, azok megkérdezik a példabeszédek értelméről. Nekik a képnél valami többre van szükségük, közvetlenül a szó kell nekik. Krisztus így válaszol? „Nektek megadatott, hogy Isten országának titkait ésszel értsétek meg. Akik *kint* vannak, azok ezt példabeszédek segítségével tudják megtenni” (Mk 4,11). A görög szó, amely azt jelenti, hogy *kint*: εξο (exo), a „bent” számára megfelelő szó: εσο (eso). A nép „kint” van, más táplálék kell számára, mint a tanítványok számára, hiszen azok „bent” vannak. Maga Krisztus *exoterikusra* és *ezoterikusra* osztja fel tevékenységét.

A mai időkben elterjedt gondolkodási mód az ilyen felosztást nem kedveli. Mióta kialakult az embereknél az a szokás, hogy mindent, ami tanítás, elvont gondolati formába öntsének, feltételezik, hogy mindennek, ami *igaz*, mindenki számára ismertté kell válnia, hogy helytelen az, ha az igazsághoz „ezoterikus” módon fordulunk, csak egy meghatározott körnek közölve azt, nem pedig általánosan mindenkinek. A gondolkodásnak e modern formája abból ered, hogy mára elveszítettük a szellemi-lelki élet fontos törvényét, amit Goethe így fogalmazott meg: „Das Was bedenke, mehr bedenke Wie! (Fontold meg a »mit«, de még inkább a »hogyan«!)¹⁴⁶

Krisztus exoterikus és ezoterikus tanítása, a prédikáció a tengerparton, valamint a tanítványoknak való magyarázat nem annyira a „*mi*”-ben, inkább a „*hogyan*”-ban különböznek. Krisztus a népet példabeszéd-formában, *képpen* tanítja, a tanítványokat pedig gondolati formában, *szóban*. A népnek a magvetőről szóló példabeszédet tanítja, a tanítványoknak pedig megmagyarázza ezt a példabeszédet. A nép a Mennyország titkait álomszerű előérzetben, képeken keresztül veszi fel; a tanítványok ezt a titkot képesek *megismerni*, képesek az értelmi megismerés éber állapotában befogadni.

Miért tett Krisztus a tanításában ilyen különbséget az exoterikus és az ezoterikus között? Máté Evangéliuma a megfelelő helyen ezt mondja: „Miért szólsz hozzájuk példabeszédekben?” Ő így felelt: „Nektek jutott, hogy megértsétek a mennyek országának titkait, nekik azonban nem. Akinek ugyanis van, annak még adnak, hogy bővelkedjék, de akinek nincs, attól még azt is elveszik, amije van. Azért szólok nekik példabeszédekben ...” (Mt 13,10-13)

A tanítványok rendelkeznek valami olyannal, ami a népnek nincsen. Ezért ők a titkok látó megismerését is megkapják, míg a néptől a titkok látó megismerése még azt is elveszi, amijük van. Ekkor a lét legfontosabb törvénye előtt állunk, melynek tragikus megnyilvánulása a modern vallásban minden korábbinál erősebb. Az emberiség a múlt időkben hatalmas vallási örökséget kapott. Ugyanakkor a vallásos létnek a néplélek ölen nyugvó szíverőiben veszélyben vannak. A lelkiség fejlődésében megjelenik valami, ami a szív-vallásosság elvesztését mutatja – kezdetben egyes embereknél, aztán sokaknál. Ez az

¹⁴⁶ Faust 2. rész, 2. felvonás, „Laboratórium”, Homunculus szavai.

individuális értelmi tudat felébredése. Minél intellektualizáltabbá válik az emberiség, annál erősebben szorul ki a vallási hagyomány. És ha a modern emberiség kevésbé vallásos a középkor vagy a még korábbi korok emberiségénél, ennek okát abban kell keresnünk, hogy erősebben értelmi-tudatosabbá vált. Az értelmi tudattal ébred fel az „Én”, és az „Énnek” fel *kell* ébrednie. Az, aki gondolatokban gyökerező „Énnek” rendelkezik, nemcsak a gondolati formában átadott tanítást képes magáévá tenni, hanem ennek következtében az új szellemi átélés „teljességére” is szert tesz, fokozatosan sajátítva el azt. Ugyanakkor aki egy olyan kollektívabb vallási közegben él, amely inkább lelki alapra épül, azt az értelemre alapozó tanítás inkább szegényebbé teszi. Még azt is elveszi tőle, amivel korábban rendelkezett. A vallási tanításnak értelmi formát kell öltetnie, de az kétélű fegyverré válik. Egyesek számára áldásos, másokat pedig elszegényít. Azok számára jó, akik így vagy úgy „Én”-emberekké váltak, a „nép” viszont csak elszegényedik.

A protestantizmus fejlődésének kezdetétől, melynek kultuszában a képi elemet kiszorította a szó, a vallási tanítás és prédikáció értelmi alakot öltött – egészen a „felvilágosodás” és a „liberális teológia” végtelenül intellektualizált világáig. Ami a vallási élet megerősítését volt hivatott szolgálni, nevezetesen pedig a vallási propaganda, valójában vallási elszegényedéshez vezetett.

Az emberiségről való gondoskodás lélekmentő bölcsessége rejlik abban, *ahogy* Krisztus prédikált. A *népnek* példabeszédet tanít, az *Én-embereknek* pedig a példabeszédek magyarázatát. A kép a lélek számára, az emberiség vallási örökségének e kincstára számára ad táplálékot. A gondolat, a szó pedig az Én számára jelent táplálékot. A lelki örökség megmentésének egyedüli útja napjainkban: a képi érzés újjáéledése és kultiválása, a képi elemek feltárása az egész Evangéliumban, megalapozni az Evangéliumnak és üzenetének olyan értelmezését, melyben egyesítve lenne a vallási és a művészi értelem. Ha a keresztény lelki élet képekkel teli szántóföldje készen áll, akkor az Evangéliumra vonatkozó legszabadabb gondolkodás, beleértve a kritikai értelmezést is, nem fog ártani, sőt, az Ént a szellemi tudat teljességéhez vezet. Akkor a képet szemlélve az ember *néppé* válik: Krisztusnak a példabeszédekben elmondott tanításait hallgatja. A képek megértésében pedig *tanítvánnyá* válik: megérti a példabeszédek értelmezését, ugyanannak a titoknak a szóbeli alakját, amit a belső körnek tanított. Minden emberi lélek szerves módon növekszik át a kereszténység exoterikus oldaláról az ezoterikus oldalra.

Krisztus a tanítványok körét az egész Evangélium során elkülöníti a néptől. Ezen kívül még azt is látjuk, hogy már a tanítványok körén belül még egy kiválasztás történik, fontos jelenetek egész során át, és akkor egy még szűkebb kör képződik.

Márk Evangéliumában ez különösen világosan látszik. Háromszor mutat rá annak a három tanítványnak (Péter, Jakab és János) a körére, mint bizonyos események tanúira:

1. Jairus házában a lány feltámasztása
2. Krisztus színeváltozása a hegyen
3. Krisztus haláltusája a Gecsemáné-kertben

Sokkal ritkábban fordítanak figyelmet arra, hogy ezekhez epizódokhoz, melyek a három tanítvány részvételével zajlanak, még olyanok is hozzáadódnak, ahol négy tanítvány van, amikor még András is csatlakozik hozzájuk. Akkor *két testvérpárról* van szó: *Péterről* és *Andrásról* továbbá *Jakabról* és *Jánosról*. Először őket négyüket látjuk, amikor Krisztus első tanítványokként kihívja őket a Galileai-tenger partjára: Simon és András a hajójából kiveti hálóját a tengerbe, Jakab és János pedig a saját

hajójukban ülve javítják a hálójukat (Mk 1,16-20). És rögtön ugyanitt az első gyógyításnak, mégpedig Péter anyósa gyógyításának tanúivá válnak: „A zsinagógából Jakabbal és Jánossal együtt egyenesen Simon és András házába ment. Simon anyósa lázas betegen feküdt...” (Mk 1,29-30). És végül Krisztus, a halála előtt, amikor befejezi földi útját, különösen energikus tanításra hívja el négyüket a régi világ végével és az új világ kezdetével kapcsolatban: „Mikor az Olajfák hegyén¹⁴⁷, a templommal szemben leült, Péter, Jakab, János és András külön is megkérdezte: „Mondd csak, mikor lesz mindez? S mi lesz a jele annak, hogy mindez beteljesül?” Jézus így válaszolt ...” (Mk 13,3-5).

1. A tanítások elhívása a tengerpartra
2. Péter házában az anyós meggyógyítása
3. Krisztus kinyilatkoztatási beszéde a hegyen.

Rögtön szembetűnik, hogy nemcsak a három, hanem a négy tanítvánnyal való jelenetben sincsen semmi véletlen, ehhez csak kellő figyelemmel kell követnünk a képek nyelvét és azok váltakozását – azt a sorozatot, ahogy egymást követik a három és négy tanítvány részvételével zajló jelenetek:

A tanítványok elhívása (1, 16-20)	4 tanítvány
Péter anyósának meggyógyítása (1,29-től)	4 tanítvány
Jairus lányának feltámasztása (5,22-től)	3 tanítvány
Krisztus színeváltozása (9,2-től)	3 tanítvány
Krisztus kinyilatkoztatási beszéde (13,3-tól)	4 tanítvány
Gecsemáné (14,32-től)	3 tanítvány

Rögtön szembetűnik, hogy a négy középső esemény párosával áll: a 3 tanítvánnyal és ugyanitt a 4 tanítvánnyal való jelenet úgy a hely alapján, ahol zajlik, mint ahogy a lezajlott dolgok jellege alapján is. A két első epizód a *házban* zajlik, és Krisztus mindkét gyógyító cselekedetének alanya egy női lény. A jelenetek második párja a *hegyre* visz fel bennünket, és Krisztus tevékenysége Kinyilatkoztatás formájában történik, egyik esetben a tanítások a szemlélésüknek, a másik esetben pedig az értelmüknek szólnak.

Az anyós meggyógyítása Péter házában

a házban

A lány feltámasztása Jairus házában

Krisztus Színeváltozása a hegyen

a hegyen

Krisztus kinyilatkoztatása az Olajfák hegyén

A külső helyszín egyáltalán nem véletlen, hanem allegória és jel, a történetek belső oldalának külső kifejezést ad. A tanítványok legközelebbi körének képe egyfajta figurát alkot. Ez a figura a házból felfelé vezet bennünket, a hegyre. És ugyanakkor ez egy út „Jeruzsálem irányába” is, hiszen Péter háza, Jairus háza, a Színeváltozás hegye – mindez Galileában van. A Kinyilatkoztatásban való hatalmas tanítás hegye az Olajfák hegye, melynek lábainál helyezkedik el Jeruzsálem, Júdea városa.

¹⁴⁷ A szinódusi és templomi szláv fordításban: Jeleon-hegy (Елеонская гора), a görög Ἐλαιών szóból.

Így három koncentrikus körrel van dolgunk. A legnagyobb – a nép köre, a második: a tanítványok köre, és végül a legszűkebb: ez az a bizonyos, a három vagy négy tanítványból álló kör, amely a házból a hegyre való belső átlépéssel áll különös módon kapcsolatban. Minden, amit a népnek ad, példabeszéd, *kép* formájában van megfogalmazva. Minden, amit a tanítványok körének ad, lényegében tanítás, *szó* jellegű. A három vagy négy tanítvánnyal való jelenetekben Krisztus önkinyilatkoztatásának belső szent terébe lépünk: itt a *lény* uralkodik.

Mivel Rudolf Steiner antropozófiájában az érzékfeletti észlelésnek és tapasztalatnak három szintje van:

imagináció (a kép tapasztalata)

inspiráció (a szó tapasztalata)

intuíció (egyesülés a lénnel),

így olyan fogalmakkal rendelkezünk, melyek lehetővé teszik, hogy elkülönítsük Krisztus exoterikus és kettős ezoterikus tevékenységét. A nép „kívül” van, ugyanakkor a növekedő szellemi *előérzet* magjaként egy képet kap. A tanítványok belül vannak, a szó szentélyében, ahol a szellem *tudatát* ápolják. A három és a négy tanítvány még inkább „belül” van, a lény legbensőbb szentélyében [Szentek Szentje], ahol az ember közvetlenül az isteni szellem *edényévé* formálódik. A három vagy négy tanítvány jelenlétében zajló bensőséges jelenetek esetén Krisztus különböző szinteken megvalósuló lényegi önkinyilvánításába való beleélésről van szó.

Nyitva marad még a „három” és a „négy” különbségének kérdése. És ismét, ahogyan ez már korábban is volt (például „A megvendéglések csodája” c. részben), a számok szellemi jelentésének soron következő fejezeténél tartunk. Ma a négy: csupán „három plusz egy”, mivel a számokra most kizárólag mennyiségileg tekintünk. Ugyanakkor a korábbi időkben minőségileg érzékelték azt a lényt, alakot, amely minden számban benne van, és azt minden alkalommal egy új, másként szervezett egységgé teszi.

A *négyes* szám négyzet vagy téglalap alakot ölt, közelít a Földhöz, nehezen emelhető, és mindennek egy nyugodt rendíthetlenséget kölcsönöz. A földi építkezés a négyes szám jelében történik: minden kő egy téglatest, amely éles négyszögekkel fordul kívültre. A *hármás* szám könnyű, egy háromszöget képez, mely csúcsával az égbe mutat. A fény és súlytalanság felé irányulva önmaga az ég jele, hasonlóan ahhoz, ahogy a „négy” a Föld jele. Az építészet történelme tele van a „három” és „négy” jelekkel. Képzeljünk magunk elé egy görög templomot. Az alsó négyszöghöz felül egy háromszög járul. A „négyessel” a földön áll, a „hármassal” felfelé, az égbe mutat. Aztán a „négy” és a „három” jelei átkerültek a következő századok építészetébe.

A „négy” és „három” számok együttlétében még egy hatalmas életellentét is van, a külső és a belső, a makrokozmosz és a mikrokozmosz ellentéte. Ha rápillantunk a minket körülvevő tájra, akkor a négy égtájon keresztül a „négyes” lénye ragad meg bennünket. Amikor önmagunkba nézünk, a gondolkodás, érzés és akarat hármasságába, akkor a „háromság” lénye lelkileg nyilatkozik meg, a fej, a törzs és a végtagok hármasságában pedig testileg jelenik meg.

A hat evangéliumi epizód közül a négy középső, mely bennünket a házból a hegyre vezet, egy olyan alakzatot hoz létre, mely a „négytől” a „háromhoz” halad, utána pedig ismét a „háromtól” a „négyhez”. Péter házából Jairus házába lépve a „négytől” teszünk lépést a „háromhoz”, vagyis bizonyos értelemben

kívülről befelé, a természeti földi erőktől a szellemi égi kinyilatkozáshoz. A Tábor-hegyi¹⁴⁸ Színeváltozás jelenetétől az Olajfák hegyéig tartó út ismét, már egy magasabb szinten, a „háromtól” a „négyhez” vezet bennünket, a belsőből ismét a külsőhöz, a szellemi lelkiből ismét a testi-anyagihoz.

Érezzük, hogy ez az alakzat valójában Krisztus lényének belső mozgását és Krisztus tanítványának belső fejlődését írja le. Krisztus a megtestesülésbe, az emberré válásba aláereszkedve a kozmoszból a lelki-emberi princípium belső világába érkezik. Aztán azonban a hatalmas áldozat, melynek csúcspontja a golgotai halál, ismét kivezeti őt a belsőből a külsőbe, amikor feláldozza magát a földi létben, áthatva minden romlandót a romolhatatlan csírájával. Krisztus tanítványa pedig követi Őt ezen a belső úton, a természeti princípiumtól az Énben való megerősödésig, majd kifejleszti ebben az Énben az áldozat és önfeláldozás erejét, ami lehetőséget ad számára, hogy ismét „kilépjen önmagából”.

A Péter házában, a Jairus házában, a Tábor-hegyen és az Olajfák hegyén történt 4 esemény ennek az útnak a bensőséges, lényegi lépcsőfokait képezi. Az emberi intuíciónak megnyilatkozó, önmagát közvetlenül megjelenítő Krisztus-lényből olyan erő áramlik, mely lehetővé teszi számunkra, hogy fokról fokra jussunk előre.

Péter anyósának meggyógyítása

Péter anyósának meggyógyítása egyike azon történeteknek, melyeknek mind ez ideig nem tulajdonítottak különösebb jelentőséget: hát igen, a sok gyógyítás közül még egy! Pedig mély titok tárható fel benne is. A többi gyógyítással összehasonlítva nem látni benne semmi kiemelkedőt, hacsak nem azt, hogy ezt a történetet ürügyként használták fel gúnyolódásra. Így Adolf von Harnack elégedetten mondta hallgatóságának: „Tudják-e Önök, hogy az első pápa nős volt?” A Péter anyósáról szóló történet számára ezt a meglepő tényt bizonyította.

Az ősi kultikus hagyományokban azokat a szavakat, melyekkel most csak testi rokonságot jelölünk, gyakran az emberek közti szellemi viszonyokra alkalmazták. „Testvérnek”-nak nemcsak azt hívták, akinek ugyanazok a szülei, hanem azt is, aki azonos szellemi-vallási helyzetben volt, ráadásul ezt szokást a mai napig is nyomon követhetjük. „Atyának” nemcsak azt hívják, akinek van utódja, hanem azt is, aki elért egy meghatározott szellemi szintet; ez a megnevezés (páter) még most is megőrződött a katolikus szerzetesrendekben. Ez abból ered, hogy az emberi együttélés legősibb formáiban a testi és a szellemi-kultikus rokonság egymással azonos volt.

Ugyanezt a fajta, nagyon különös megnevezést érthetjük meg Mózes történetéből. Mózes, amikor Egyiptomból menekül, Midjánba érkezik, a pap és bölcs Jetróhoz, s tanítványává válik. Ennek a tanulásnak, melynek során Mózes Jetró vezetése alatt eljut az érzékfeletttel való egyesüléshez, a befejezését az a kép ábrázolja, hogy Mózes házasságot köt Jetró hét lánya közül az egyikkel*. Jetró Mózes „apósává” válik abban az értelemben, hogy ő a hierofantja, az egyházi vezetője. Mindenütt, ahol egy tanító vagy hierofant vezetésével megvalósult a lélek egyesülése a szellemmel, „kémiai menyegző”¹⁴⁹

¹⁴⁸ Az Újszövetségben az a hegy, melyen a Színeváltozás történt, sehogyan sincs megnevezve. Origenész volt az első (lehet, hogy hagyományokra támaszkodva), aki Tábor-hegynek nevezte, amely egy kultikus hely volt Galileában, az Ószövetség nem egyszer megemlíti.

¹⁴⁹ A „kémiai menyegző” fogalmáról l. az 55. megjegyzésben adott irodalmat.

ment végbe, ez a vezető az „após” szerepét a szó szellemi értelmében vette magára. Az após az, akitől a szellemileg ifjabb befogadta saját szellemiségét. János Evangéliuma ugyanebben az értelemben beszél Annás főpapról, hogy ő – Kajafás „apósa” (Jn 18,13).

* Ld. a „Moses und sein Zeitalter” („Mózes és kora”) c. könyvet.

Kezdetben (és sok esetben egészen a legkésőbbi korszakokig) az ilyen „kémiai menyegzőt” külső házasság is kísérte. A szellemi vezető megszervezte és megáldotta tanítványának külső házasságkötését is. Ennek visszatükröződése sokáig megőrződött az esküvői szertartásokban – annyiban, amennyiben a menyasszony szüleinek megmaradt egy meghatározott szellemi hatása.

Péter esetében nem apósról, hanem anyósról van szó. Azt a kérdést, hogy itt megint testi vagy csupán kultikus rokoni kapcsolatról van-e szó, tegyük félre. Akárhogy is volt, most ezeknek a kapcsolatoknak a lelki-szellemi oldalára fordítjuk figyelmünket.

Az ősi kereszténység megértéséhez vallási-történelmi nézőpontból hatalmas jelentősége lenne fogalmat alkotni arról, hogy milyen szerepet játszottak az első századok folyamán, beleértve a gyülekezeten belüli életet is, a *Szibillák*, a régi bölcs asszonyok, akik az elemi természeti erőkkel való szoros kapcsolataiknak köszönhetően képesek voltak orákulumokhoz hasonlóan próféciaikat mondani. Az ősi kereszténységben sok, nagy tekintélynek örvendő szibillai keresztény könyv létezett, melyekben az ilyen kijelentéseket összegyűjtötték. Ezek közül tizenkettő a mai napig fennmaradt¹⁵⁰ [németet megnézni: 12/14?]. És még a középkor végén, Michelangelo és Raffaello munkái között is találunk olyan Szibilla-ábrázolásokat, melyekben látszik az általuk képviselt szellemiség nagyra becsülése. A vatikáni Sixtus-kápolnában Michelangelo a világ teremtéséről hírt adó mennyezetfreskóját próféták és Szibillák kolosszális alakjaival keretezi. A Szibillák teljes joggal vannak Izrael prófétái mellett. Raffaello egyik legpompásabb és legünnepebb festménye a Szibillák ábrázolása egy csendes római templomban, a „Santa Maria Della Pace”-ban.

A „Krisztus és a szellemi világ”* c. előadás-ciklusában Rudolf Steiner a Sixtus-kápolnával kapcsolatban jellemezte a szibillai és prófétai típusú szellemiség különbségét: már maga Michelangelo is tesz művészi eszközökkel erre való utalást. Mégpedig: a Szibillák szellemiségüket kívülről, az elemek birodalmából veszik fel – a szél fújásából, a folyóvizetkből, a felemelkedő párából; a próféták a szellemiséget pedig belülről, lelki mélységekből merítik. Az előző fajtában valami természeti, látomásszerű uralkodik, az utóbbiakban pedig az „Énnel” megvalósított, tudatos elem.

* „Christus und die geistige Welt. Von der Suche nach dem heiligen Gral”, az 1913. dec. 29-i előadás, GA 149.

Amikor Pál ezt írja a korinthusiaknak: „az asszonyok hallgassanak a gyülekezetekben” (1Kor 14,34), akkor ezt a mondatot a kultusz és általában a vallás történelme szerint kell érteni. A mondat Pálnak arról a törekvéséről tanúskodik, hogy a természeti szibillai elem szoruljon háttérbe, és adja át a helyet a tudatos, „Énnel” végrehajtott elemnek. Ezt a kijelentést nagyon gyakran felszínesen általánosítják és félreértelmezik, s a nők papsága elleni argumentumként használják. Valójában ez nem általában a nők ellen, hanem a szellemiség egy meghatározott típusa ellen irányul, amely egyébként éppen a nőkhöz állt különösen közel, habár nem korlátozódott csupán a nőkre. Ugyanezzel kapcsolatban Pál beszél azokról is,

¹⁵⁰ Tizennégy Szibilla-könyv (vagy ének) modern kiadásban. L. „Die Oracula Sibyllina”, szerk. Johannes Geffcken, Leipzig, 1902; orosz fordításban: „Книги Сивилл”, Moszkva, 1996.

akiknek megadatott a nyelveken szólás ajándéka, hogy „a gyülekezetben hallgassanak”, ha nincs olyan ember, akinek megadatott az értelmezés ajándéka (1Kor 14,28). Ahogy a nyelveken szólásra, úgy a szibillai orákulumokra is a tompa természeti erőkből eredő, médiumi öntudatlanság a jellemző.

A női nem sok belső nehézsége, egészen a női betegségekig, egészen a mai napig a szibillai típusú szellemiség visszhangjával kapcsolatos. A lelki elem, amelyik ellenáll az „Én”-re orientálódó strukturálásnak és összefogásnak, újra és újra önmagát igyekszik kifejezni. A formát vesztett impulzus ki akar törni, tudatni akar magáról. A [nyelveken] szólás ugyanakkor nem „Én”-nel áthatott. „Ő” (az impulzus) beszél. El kell kezdeni a lelki életet az „Én” segítségével kialakítani, akkor megjelenik a hallgatás képessége. Az „asszonyt” az „ember” váltja fel.

Azóta, hogy a Keresztény Közösségben ismét megjelentek a papnők, a „mulieres taceant in Ecclesia”¹⁵¹ szavak nemcsak hogy nem vesztették aktualitásukat, hanem még nagyobb komolysággal kell hozzájuk viszonyulni. És ezt senki sem látja be nagyobb komolysággal, mint maga a papnő, aki a gyülekezet előtt beszél, legyen akár az oltár előtt, akár a katedrán. Az asszony hallgasson. Az embernek kell beszélnie. De ki mondta, hogy ezek a szavak nem vonatkoznak a férfiakra is? Nekik is tudniuk kell, hogy a keresztény istentisztelet idején az extatikus-elragadtatott elemnek el kell hallgatnia. Ugyanakkor a női papság ténye, az, hogy a nők az oltárnál saját szibillai elemüket keresztényibe fordítják, az egész női világot segíteni fogja a bajaiban.

Péter anyósának meggyógyítása magához Péterhez is kötődik. Szellemiségének típusa eddig olyan volt, hogy elemi makrokozmosz erőkből táplálkozott, természeti, sokban a szibillával rokon típusú volt. Ugyanakkor Krisztus korára a természettel kapcsolatos szibillai tapasztalatok már hanyatlásnak indulnak. A szibillák már boszorkányokká válnak. A láz alapján, mellyel Péter anyósa megbetegedett, azt láthatjuk, hogy ezentúl az ember meg fog betegedni, ha engedi, hogy hasson rá a környező kozmosz elemi világa, és tovább tomboljon a lélekben. A szél fuvallata és süvítése, a felhőtakarók, a nap melegének forrósága – mindez a lelket már nem emeli többé isteni elragadtatásban a szellemhez, hanem inkább vihar előtti fullasztó hőséggé, mennydörgéssé és villámmá alakul a lélekben. A láz gyógyítása Krisztus lényének isteni harmóniájával – ugyanaz, mint a szibillai vihar lenyugtatása, az elemek megszelídítése. Az idős asszonynál ez inkább testi síkon történik, Péternél és a többi tanítványnál – elsősorban lelki síkon.

Ezáltal ez az esemény belül egybefolyik a négy tanítvánnyal való megelőző jelenettel, a tanítványok első elhívásával. A „Személyre szóló kereszténység” c. fejezetben [a könyv 4. fejezete, ford.megj] már megvizsgáltuk azt a jelenetet a Galileai tenger partján. Krisztus négy tanítványt *a tengerről a szárazföldre* hív, a természet makrokozmosz átélésétől – a józan éber földi tudatosságához. Az, hogy most éppen ez a négy tanítvány válik a Péter házában történetek tanújává, azt mutatja, hogy az út *a tengerről a szárazföldre* vezet, *a szárazföldről pedig – a házba*. Ebben az esetben teljesen átjutunk a külsőtől a belsőhöz. Ilyen utat elsősorban Péternek kellett megtennie. Igaz, látjuk, hogy az egész Evangélium során sok vihar rázza Péter lelkét, amely hol dühösen tombol, hol erőtllenül lelohad: az ár és az apály elemi erőinek még hatalma van felette. Ugyanakkor az anyós meggyógyítása a belső összeszedettség csíráját, az Én csíráját hullajtja az elemi természetbe. A szibillai méreg semlegesítődik. Megnyílik az Én belső megformálódásának útja.

¹⁵¹ Az asszonyok a templomokban hallgassanak (lat) – a Vulgátában az 1Kor 14,28-nak megfelelő hely

A négy tanítvány a jelenetben a négy széliránynak, a fény négy oldalának képviselőjeként vesz részt, míg Krisztus az elemek uraként lényével megfosztja az elemeket az emberi lélek feletti zsarnoki hatalmuktól.

Márk Evangéliuma a maga képi stílusában erőteljesen hangsúlyozza, hogy a külsőtől a belsőhöz való átmenet a négyes jelében valósul meg, megtörténik a „házba” való belépés. A Márk-evangélium nem sokkal a Péter házában való jelenet után ezt a béna meggyógyításának jelenetén keresztül mutatja meg nekünk, amely jelenet a házba való bejutás egész különös módjával kapcsolatos. „Mihelyt meghallották, hogy a házban van, olyan sokan gyűltek össze, hogy az ajtó előtti téren sem fértek el. Miközben hirdette nekik az ígét, egy bénát hoztak oda. *Négyen vitték*. A tömeg miatt azonban nem tudtak eléje jutni. Ezért kibontották fölötte a háztetőt s a nyíláson bocsátották le [Bock hozzászói: *a házba*; ford.megj.] a hordágyat, amelyen a béna feküdt” (Mk 2,1-4). A négy, aki vitte, nem lett volna megemlítve, hiszen nem túl fontos, hogy a hordágyat éppen négyen vitték, ha ennek nem lenne köze a lényeghez. Ugyanakkor annak számára, akinek felébredt a képi érzéke, megnyílik a kapcsolat, melyet az Evangélium felállít a néhány verssel korábbi jelenettel Péter házában a négy tanítvánnyal.

Jairus lányának feltámasztása

Míg Péter anyósának meggyógyítása a régi, elemi kinyilatkoztatásoktól való búcsút, az alkonyt jelenti, addig Jairus lányának feltámasztása a pirkadatot, a fehér lappal való kezdetet, a kozmikus élet emberen belüli újjáéledését. Valójában senki és semmikor nem tette fel azt a kérdést, hogy Krisztus miért csak a tanítványok legszűkebb körét viszi Jairus házába, mégpedig hármat, arról már nem is beszélve, hogy ezt a kérdést meg is válaszolja. A lány feltámasztása – még egy „Krisztus sok csodája” közül, egy erőteljes gyógyítás (mint mellest a többi feltámasztás is). Semmilyen lényeges különbséget nem szoktak tenni. Az Evangélium azonban tesz ilyen különbségtételt. A Jairus házában történetet elkülöníti az események sorából, mint „ezoterikust”, mivel nem csak a „népet” hagyja „kívül”, hanem a tanítványokat is – három kivételével mindet.

A lány feltámasztásának történetét mindegyik evangélium kiegészíti a vér folyásos asszony meggyógyításával, rámutatva ezzel az asszony és a lány közötti kapcsolatra, az asszony betegsége és a gyermek betegsége közötti kapcsolatra. Az asszony meggyógyítása bizonyos értelemben megismétli Péter anyósának meggyógyítását. Őt is meg kell szabadítani az ősi természeti női erők többletétől. A gyógyítás kívül történik, a szabad ég alatt, a Jairus háza felé vezető úton. Krisztus lényé, mely egyszer már (a „házban”, a négy tanítvány körében) összehúzta, megformálta és interiorizálta a túlradó természeti erőket, melyek iránt a női szervezet különösen érzékeny, a továbbiakban már önmagától hat. A vér folyásos asszonynak csak meg kell érintenie Krisztus öltözékének rojtjait, és lényének energiája reá áramlik, így adva zártságot és formát a benne formálatlanul ható erőknek. És most már az egész nép, a tanítványok teljes köre tanúja lehet annak, hogy Krisztus lényé, saját kemény szigorúságának és az „Én”-jébe való maradéktalan belemerülésének köszönhetően megmutatja az elemi erők helyét és támaszt nyújt az emberi léleknek.

Abból, ami az asszony szervezetében korlátlanul uralkodik, mint elemi, betegséget okozó többlet, Jairus lányánál annyira radikálisan kevés van, hogy hiányzik az életeréje (A „Személyre szóló

kereszténység” c. fejezetben szó volt arról, hogy az Evangélium beszél a kislány 12 éves koráról és arról is, hogy az asszony szintén 12 éve vérfolyásos. Ebből az következik, hogy a lány abba betegedett és halt bele, hogy a szervezete nem volt képes azokat a folyamatokat megvalósítani, amelyek a női nemi érésel kapcsolatosak.). A kislány egy másik végtől szenved, a szibillai elemmel ellentététől. Az elemi erők dagályukkal és apályukkal már egyáltalán nem képesek a szervezetéhez jutni. Bizonyos végzetes körülmények következtében az Énje anyyra behúzódott, egészen a saját életerők kiszáradásáig, hogy terméketlenség lépett fel.

Ahogy Péter anyósának és a vérfolyásos asszonynak az alakja azoknak tud segíteni, akik természetükben egyfajta formázatlansággal és a természeti erők tompa túlsúlyával küzdenek, úgy Jairus lányának képe azokat támogathatja, akik magukat mintegy levegőtlen térben érzik, akik belső elhalást és terméketlenséget éreznek. Valójában az emberiség férfi felének erre van szüksége. Ugyanakkor a nők közül is ebben szenvednek szükségét azok, akik arra irányulnak, hogy szakítsanak a „régis stílusú nőiséggel” – amely az élet értelmét kizárólag az anyaságban és háziasszonyi gondoskodásban látja –, egy másik végletbe esve, a divatot és olyan életstílust követve, amely kétségtelenül a női – úgy fizikai, mint lelki – terméketlenség irányába ad lökést. Krisztus az egyensúly a többlet és a hiány között. Formát ad az élet burjánzásának, a kiszáradó életbe pedig új erőket áraszt.

Jairus házában Krisztus körül kétszer három ember gyűlt össze: a három vér szerinti rokon: apa, anya és lány, és három szellem szerinti rokon: Péter, Jákob és János. Középen, közöttük áll Krisztus. A lány ágya oltárrá válik. Ezen az oltáron Krisztus papi mondata: „talifa kumi!” (térj vissza, leány!) a vér ősi természeti erőinek új, szellemi véreterökké alakítását valósítja meg. A makrokozmosz meghal és a mikrokozmoszban ismét életre kel. Az emberben egy új természet új megalkotásának princípiuma található. A „négy” jegyében Péter házában a makrokozmosz erők lenémítése zajlott, a „három” jegyében Jairus házában a mikrokozmosz erők életre keltése zajlik. Az embert a házba vezették, kívülről belülré tesz lépést; belül pedig ismét egy egész világra lel. A szibilla elcsendesedik, megjelenik a szűz. Az előregedő női-földi a végéhez közeledik, és elkezd hatni az örök-női, amely már nincs kapcsolatban a nemekkel. A tanítványok legszűkebb köre egy új élet csíráját fogadja be. Péter anyósának gyógyításánál egy idős asszonyról volt szó – testi értelemben. Lelki síkon pedig ez Péterrel és a három másik tanítvánnyal történt. A leány feltámasztása anyagi értelemben Jairus lányával történik, lelkileg pedig kiterjed a három tanítványra. Ők felvesznek valamit magának Krisztusnak a lényéből. Krisztus megosztja velük saját maga egy részét, mint az új élet csíráját. Ezentúl a három tanítvány az örök-nőiség bárkája (frigyládája) lesz, mely a tizenkét oszlopon nyugvó templomban található.

Hegyi jelenetek:

Színeváltozás, Olajfák hegyi Apokalipszis és Mennybemenetel

Amellett, hogy a Tizenkettek köre (a maga módján pedig a nép is) lépésről lépésre változva és haladva kíséri Jézus életének lefolyását, a történetek annak a csírának a növekedését is kikényszerítik, amely a tanítványok szűkebb körének a szemektől elzárt ugyanakkor állhatatos szívében gyökerezett (úgy

a hármakéban, mint a négyekében) A Színeváltozás hegyén ez a csíra egy teljesen kinyílt virággá fejlődik. A mag, mely Jairus házában lett elvetve, a Tábor-hegyen a szemlélés virágjává fejlődik. Péter, Jákob és János a lány ágyánál egy új életenergiát tapasztaltak, amely Krisztustól eredt. Most a Magától a Krisztus lénytől áradó kinyilatkoztatást nézik.

Ez a jelenet, mely a hegyen játszódik, tele van mennyei titkokkal. Három tanítvány figyeli a Kinyilatkoztatás három alakját: Krisztust Mózes és Illés között. A Szent Háromság titka három szellemi alakban testesül meg lényyszerűen előttük: Mózesben lehet az Isten-Atyát feltételezni, aki a múlt ölet hordja magában. Krisztus – a Fiú: „Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok!” (Mk 9,7). Illésben pedig a Szent Szellem jövőt teremtő lényét látjuk. A három tanítványban pedig a felső Háromságnak kell lényileg tükröződnie. Krisztus a tanítványoknak ezt a szűk körét a hármasság földi hordozójává akarja alakítani. A Színeváltozás és az önfeláldozás tettét az emberi bensőnek, a mikrokozmosznak a megistenítése céljából valósítja meg. Az égnek a maga hármasságában bele kell húzódnia az emberi lélekbe. A tanítványok eléggé tompán fogadják Krisztus isteni szándékát. Péter azt mondja: „Mester, jó nekünk itt! Hadd csináljunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet. Nem is tudta, mit mondjon, annyira meg voltak ijedve” (Mk 9,5-6). Három sátrat kell építeni, de a három tanítványnak kell e sáturnak lennie. A földi háromságnak az égi Háromság edényévé kell válnia.

Nem sokkal a három tanítványnak a hegyen megélt tapasztalata után (Márk Evangéliuma a következő fejezetben ad erről számot), ketten ezek közül a hármak közül, mégpedig a Zebedeus-fiak: Jákob és János odamentek Krisztushoz, és azt mondták neki: „Tedd meg nekünk, hogy egyikünk jobboldon, másikunk baloldon üljön dicsőségben!” (Mk 10,37). Ezt a jelenetet szinte mindig félreértik. Mégpedig általában azt tartják, hogy a két tanítványt legyőzte a büszkeség démonja, és úgymond magas helyet akarnak biztosítani maguk számára az Isteni Birodalomban (azt mellesleg némileg földi módon értve). Ugyanakkor ha az események belső kapcsolatát figyeljük, akkor itt a Színeváltozás tapasztalata idéződik vissza. A „dicsőségben” kifejezés egyszerűen azt az éteri fényt jelenti, amelyben Krisztus lényét szemlélték, amikor „ruhája olyan tündöklő fehér lett, hogy a világon semmiféle kelme festő nem tudná fehérebbé tenni” (Mk 9,3). A jobb felől és bal felől ülés pedig – hiszen nem azt látták, hogy Illés és Mózes ül Krisztustól jobbra és balra? A Színeváltozás élménye még mindig él a lelkükben, és a tanítványok úgy érzik, mintha Krisztus ezt mondaná: „Hol van Mózes és Illés, hol van a »két oszlop« (Jel 11)¹⁵², amelyre támaszkodhatnák? Hol vannak azok az emberek, akik edényekké, a szellem lakhelyévé szeretnének a Földön alakulni, hogy szellemi segítőimmal bennük lakhassak?” Mellesleg a hívásra, hogy a szellem lakhelyévé és edényévé váljanak, nem mindhárman, hanem egyelőre csak ketten jelentkeznek (Péter nincs itt).

Az előző fejezetben érintettük azt, hogy a két tanítvány közül legalább az egyik, mégpedig János (akit a János-evangélium Lázárnak nevez) a halál és Feltámadás által edénnyé és hordozóvá lett felszentelve. Ő „kiissza azt a poharat, amelyet Krisztusnak is ki kell innia, felveszi a keresztséget, amellyel Neki is meg kell keresztelkednie”. És ha Krisztus a továbbiakban ezt mondja: „de hogy jobboldalra vagy baloldalra üljetek, azt nem én döntöm el, mert ez azoknak jár, akiknek készült” (Mk 10,40), a sors megmutatja, hogy János tanítvány, mint Illés lakhelye, kész a Krisztus jobb keze felőli helyre ülni. A másik egyelőre betöltetlen marad. Igaz, a Tábor-hegyen Krisztus lényegi módon belepecsételte a felső Háromságot a

¹⁵² János Jelenések könyvében „két olajfáról és két gyertyatartóról” van szó (11,4, utalva Zakariás próféta könyvének 4. fejezetére)

három tanítvány lelkébe, ugyanakkor azt, amit kaptak, nem tudták teljesen felfogni. Péter hiánya a hegyen végrehajtott isteni tett befejezetlenségét mutatja.

Ahhoz hasonlóan, ahogy a Péter házában történt gyógyítás a Jairus házában történt feltámasztással áll kapcsolatba, úgy Krisztusnak a Tábor-hegyen megvalósult Színeváltozásához Krisztusnak az Olajfák hegyén történő apokaliptikus tanítása kapcsolódik. Márk Evangéliumának a 13. fejezete (ezzel párhuzamosan Máté 24. fejezete és Lukács 21. fejezete) tele van a legmagasztosabb kozmikus titkokkal. Kulcsként a fejezet környezete, a külső körülmények képe és allegorikussága szolgál.

Krisztus a tanítványokkal ellátogatott a Jeruzsálemi Templomba. Ez már számtalanszor megtörtént, ugyanakkor most egy egészen különös élmény kapcsolódott ehhez. A templom: Isten a saját testében. Milyen isteni összhang van a Templom építészeti formái és az emberi test között, melyben Krisztus a Földön velük járt: kis Templom a nagy Templomban.

Ez a sejtés a tanítványok számára annál nagyobb megrázkódtatás, minél közvetlenebbül közeledtek az érzések szintjén Krisztus lényéhez. Közeleg a búcsú órája, Golgota dombjának rejtélye felsejlik előttük. Most, amikor Krisztust el kell tőlük venni, kezdik megérteni, ki is ő. És elsősorban azok a tanítványok, akik a Színeváltozás hegyén látással átélték azt, hogy Krisztus, ez a szellemi Nap, emberré vált Jézusban, most az isteni Krisztus közelségének élő érzékelése következtében különös áhítatban kellett belépniük a templomba, mely „Isten hajléka az emberek között”. Itt az egyik tanítvány nem bírja ki, és az érzések túlszordulásától mélyen megrendült lélek felkiált: „Mester, nézd csak, mekkora kövek és micsoda épület!” (Mk 13,1).

Az isteni aura, Krisztus aurájának meglepetésszerű megpillantása Salamon Templomában a mellkasból egy felkiáltást húz ki, amely Péter Színeváltozáskori felkiáltásának az átfordulása. Péter így kiáltott fel: „Mester, jó nekünk itt! Hadd csináljunk három sátrat: neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet”. Itt a tanítvány így kiált: „Itt neked épült ez a hajlék, Annak, aki Krisztus!” A tanítvány, aki így kiáltott, teljes joggal lehetett János! Ebben az esetben gondolhatjuk, hogy a Lázár-János-feltámadás már megtörtént, és a „tanítvány” átalakult, úgyhogy a templomra most más szemekkel néz. Az ősi emberiség misztériumai megremegettik lelkét.

Krisztus válasza hasonlít az Utolsó Ítélethez: „Látod ezeket a nagy épületeket? Nem marad itt kő kövön, amit le ne rombolnának.” (Mk 13,2). Ez azt jelenti: „Igen, ez az én testem, az Isten teste. Mégis ez a hajlékom le lesz rombolva minden régi teremtéssel egyetemben.” Felteszik a kérdést: „De milyen lesz a lakhelyed, milyen lesz Krisztus menedéke, ha a régi test, a Templom le lesz rombolva? Krisztus a választ nem a nép, és nem is a Tizenkettek előtt adja meg. Elhívja a négy tanítványt, és „külön” az Olajfák hegyének csúcsára vezeti őket, ahhoz hasonlóan, ahogy hármukat a Színeváltozás csúcsára vezette. „Mikor az Olajfák hegyén, a templommal szemben leült, Péter, Jakab, János és András külön is megkérdezte ...” (Mk 13,3). Fent az Olajfák hegyén, letekintve a Templomra, amely lábuknál fekszik, egy kis csoport gyűlik össze, amely Krisztusnak azokat a szavait hallgatja, melyeket gyakran „kis apokalipszisnek”, „evangéliumi apokalipszisnek” neveznek. Az Olajfák hegyét, melynél Gecsemáné olajfakertje fekszik, a haldoklás rejtélye övezi, az „utolsó kenet” hangulata uralja. Mit tudnánk elképzelni, hogy milyen az ember első benyomása a halála után? A lélek elvált a testtől, és a magasból, halálának csúcsáról tekint a testre. Ha így visszapillant, akkor befejeződött földi életének összefüggései grandiózus képekben fognak megjelenni.

A négy tanítvány körében Krisztus letekint az Olajfák hegyéről a Templomra. A Templom lent fekszik, a mélyben, mint Krisztus isteni lényének elhagyott teste. Nem az emberi lélek, hanem Krisztus, az isteni lény, kezd eloldódni az anyagi testétől, a magasból tekintve rá. És itt a szeme előtt grandiózus világinaginációk kezdenek kibontakozni. Tanítva a tanítványokat, ennek a négynek megengedi, hogy bepillantsanak az Utolsó Ítélet képeibe. De nem a hátrahagyott emberi élet, hanem az emberiségnek, és a Föld planétáinak a szellemi sorsa – ez a képek tartalma, melyek a halál elején beszivárognak.

Az Evangéliumok eszkatológiájáról szóló későbbi fejezet tartalmazza majd az Olajfák hegyi Apokalipszis kibontását. Egyelőre röviden a következőt mondjuk: Krisztus kibontja a négy tanítvány előtt a világ sorsának *szellemi* képeit. Az azonban, hogy ezeket a képeket kizárólag anyagi-földi módon értik és értelmezik, abból ered, hogy nem veszik figyelembe ennek a Krisztusi tanításnak az ezoterikus értelmét. Pedig az Evangélium utal erre, mivel Krisztus ezeket a képeket csupán a négy tanítvány rendkívül szűk körének mutatja meg. Ezelőtt a négy tanítvány előtt Krisztusnak nem kell félreértelmezésektől tartania. Azokhoz fordul, akiknek van, és akiknek ezért még adatik, úgyhogy bőven lesz nekik.

Krisztus a tanítványoknak megmutatja annak a világnak a végét, melyet ők maguk és általában az ősi kereszténység is környezetként észlelt. Ugyanakkor megmutatja nekik az új világ megjelenését is, melynek magja a régi teremtés felszántott barázdái közé lett ültetve. Ezt kell a tanítványoknak megérezniük: éppen maga Krisztus ez a mag. Egyidejűleg ő a mag és a magvető is; hatalmas áldozatával önmagát veti el az anyagi világba. Eljön az idő, és ez a mag kikel és kiemelkedik a régi teremtés sírjából teljes kozmikus nagyságában és (nem anyagi, hanem éteri) erejében, felöltöztetve a Föld bolygót, melynek temploma az alapjáig le lett rombolva, egy új élettel, új atmoszférával, új éteri aurával: „Akkor majd meglátják az Emberfiát, amint eljön a felhőkön nagy hatalommal és dicsőséggel...” (Mk 13,26).

Krisztus a kozmikusból az emberibe áradt, a négytől a háromhoz fordult. Ez az ősi kozmikus erők további használatát alkalmatlanná tette, az emberi bensőben egy új termékenység (Jairus lánya) adott csírá, és az ember lényét az új korszak isteni fénye ragyogta be (Színeváltozás). Krisztus azonban, mint hatalmas áldozat, az emberitől most visszatér – vissza a kozmikusba. Az emberré válását a Földhöz, a világhoz való viszonyulása követi. Ismét átlép a háromtól a négyhez. Itt, az Olajfák hegyén a négy szélirány, a négy égtáj képviselőjeként gyűlt össze körülötte a négy tanítvány. Önmagát áldozatként adományozza a térbeli földi világ végtelen távlataiba, hogy amikor a mag kikel, az egész kozmosz az új világ ragyogásába merüljön. „Szétküldi angyalait és összegyűjti választottait a *négy szél irányából* a föld szélétől az ég határáig ...” (Mk 13,27).

Ami itt a négy tanítványban kifejeződik, a Golgotai Kereszt jele által lett csendes nagyszerűséggel beírva a történelemkönyvbe. Ez valójában a négyes teljes és végső megvalósítása. Krisztus meghal a Kereszten, egyesítve lelkét a földi térséggel: „Nézétek, az Isten Báránya! Ő veszi el a *világ* (a kozmosz) bűnét”.

De mielőtt a Keresztet fel lehetne állítani, ki kell még bírni a harcot Gecsemánében. Ez a harc ismét a hármasságban zajlik. Mi az értelme a halálnak, Krisztus haldoklásának a földi világban, ha előbb az emberi nem lesz maradéktalanul áthatva a véres áldozati harccal? A mikrokozmoszban való győzelem az egyetlen kapu, melyen keresztül Krisztus egyesülhet a makrokozmoszsal. A világba vezető út az emberen keresztül vezet.

Úgyhogy a négy és három tanítvánnyal való jelenetek sora a négy és a három közti átmenettel foglalható össze (tanítványok elhívása – Gecsemáné). Az út egy általános kozmikus elembe kezdődik. A célt az „Énben”, a küzdő emberi lélekben kell keresni. A kettő között a kialakuló „Én” megalapozza az áldozatkésztséget, a fegyelmezettséget és az odaadást is – Krisztus megemberülése és világgá válása fényében.

Az itt tárgyalt „ezoterikus” jelenetek sora sok rejtett, ugyanakkor lényeges fénysugarat vet az egész Újszövetségre. Minden alkalom, amikor Krisztus tevékenyen megnyilvánítja magát a hármak vagy négyek szűk körében, hasonlít a tekintetek elől elzárt helyen felgyúló lángra. Amikor a fény erőteljesen kitör, sugarai mindenütt láthatóvá válnak, még ha maga a láng láthatatlan is marad.

A *Mennybemenetel* Krisztus Színeváltozásának erőteljes kisugárzása. Pillantsunk bele a képnek legalább a formális tartalmába. Az összegyűlt teljes egészében átadják magukat Krisztus jelenlétének. A tanítványok 40 napon keresztül kapcsolódhattak a Feltámadotthoz. Ő a testi szemeknek láthatatlan testben volt. Olyan szellemi testben, amely éteri sugárzó fényből lett szöve, és kizárólag belső szemlélő látással észlelhető. Ugyanakkor ahhoz hasonlóan, mint 40 nappal azelőtt, amikor a közelsége csúcspontra jut, inkább a lélek hallásának, mint látásának, inkább *szóként*, mint *alakként* nyílik meg. A Feltámadott – a tanítványok tanítója. Lehet, hogy a Mennybemenetel hegyén a tanítványok élményét érthetjük úgy, mint mindannak hatalmas szintézise és összesítése, amit hárman a Színeváltozás hegyén *szemléltek* és amit négyen az Olajfák hegyén *hallottak*. Hiszen az Olajfák hegye – a Mennybemenetel hegye is.

Végül beköszönt az a pillanat, amikor a tanító és hangzó fény, a fényben megnyilatkozó Szó a létesülés más formájába lép. A tanítványok egy fény alak felhő általi felemelését és a szó elhallgatását észlelik. A Mennybemenetel azonban – egyáltalán nem eltűnés. Krisztus mostantól kezdve is ugyanolyan közel van, teljes *lényiségében*. Alakjának *szemléléséhez*, szavainak *hallásához* lelkük elég érett volt, ugyanakkor a *lényével* való tudatos egyesüléshez a lelkükben még mindig túl mély volt az álom. Csak érzékelési képességeik határai okozták azt, hogy a Mennybemenetelt eltűnésnek éljék meg. A fény egyre élesebbé változott, amíg olyan vakítóvá nem vált, hogy a szemük már nem bírta azt elviselni. És akkor már nem látták a Napot – maga miatt a Nap miatt.

A tanítványok viszont Krisztus fénylő alakja helyett azt látják, hogy „két fehér ruhás férfi termett mellettük” (ApCsel 1,10). Amikor az ilyen jellegű képeket érzéki világban zajló külső folyamatokként látják (vagyis ahogy ez általában lenni szokott, emberi módon sőt „nagyon is emberien”¹⁵³), akkor az általuk ábrázolt események véletlenszerűek és mellékesek maradnak. A szellemi valóságot ábrázolni hivatott alakoknak nem érzékelhető a pontos ábrázolása, az, hogy semmi mással sem helyettesíthetők. Amíg külsődlegesen-materiálisan akarjuk őket elképzelni, nincs jelentősége, hogy ezek a férfiak, akik a tanítványok szeme elé kerültek, ketten vagy többen voltak. De ha azt a szellemi valóságot törekszünk keresni, amelyre a kép utal, megnyílik számunkra az isteni szükségszerűség.

Itt volt-e ez a „két fehér ruhás férfi” már azelőtt, hogy a felhő elvitte magával Krisztust, vagy csak azt követően jelentek meg? Már korábban is ott voltak Krisztus jobb és bal kezénél, csak a belőle kiáradó fény olyan erőteljesen elvakította a tanítványokat, hogy lelkük semmi mást nem tudott látni, mint Magát Krisztust. A szellemi valóság, mellyel találkozott a lelkük az Olajfák hegyén 40 nappal húsvét után, annak megerősödése volt, amit a Színeváltozás hegyén látott a három tanítvány: Krisztus Mózes és Illés, a szintén „két fehér ruhás férfi” között. Ahogy itt, úgy ott is szellemi alakok Háromsága van jelen, és

¹⁵³ „Emberi, nagyon is emberi” – Friedrich Nietzsche műve (1878)

amikor a középső a létezés egy magasabb szintjére lép, a jobb és baloldali alak a helyén marad, utalva a Mennybemenetel és a Második eljövétel közötti kapcsolatra: a felhő elvitte őt, de az Emberfia majd égi alakban megjelenik: „úgy jön el ismét, ahogy szemetek láttára mennybe tért” (ApCsel 1,11). Ez az a „felhő”, amelyről már a Színeváltozáskor is szó volt: „Egyszerre felhő támadt, amely elborította őket, a felhőből pedig szózat hallatszott...” (Mk 9,7).

A tanítványok között, akik számára feltárul a magasabb szintű Színeváltozás, és akiknek megadatott, hogy a megmagyarázott felsőbb Hármasságot láthassák, az a három is jelen van (Péter, Jákob és János), aki Krisztust a Színeváltozás hegyére kísérte. Ők már megérték az intuitív lényi egyesülésre. Milyen mélyen bele kellett pecsételődni az ő lelkükbe a két fehér ruhás férfi között égbe távozó Krisztus átélése. És amikor csupán a két alak maradt látható, milyen közvetlenül kellett Péternek és Jánosnak éreznie, hogy azok hozzájuk fordulnak.

A „két fehér ruhás férfi” már Húsvét reggelén megnyilatkozott az emberi lelkek látása előtt. Márk evangéliumában (mivel Márk kizárólag Illés és János vonalát követi) egyszerűen erről van szó: „jobb felől egy fehér ruhába öltözött ifjú ül” (Mk 16,5). Lukács azt ábrázolja, hogy a lehangolt asszonyok mellé „ragyogó öltözetben két férfi állt” (Lk 24,4), János evangélista pedig Mária Magdalénát mutatja, azt követően, hogy Pétert és Jánost a sírhoz hívta, a sírnál síró Máriát: „Látta, hogy ott...két fehér ruhás angyal ül” (Jn 20,12). A Feltámadott már ott áll a két alak között, ugyanakkor nem látható, amíg ki nem nyílik a lelki szem, amely képes őt meglátni. A Színeváltozás képe a Húsvét és a Mennybemenetel epizódjaiba növekszik. A tanítványok a Tábor-hegyen a legmagasabb Háromság érintésének csupán tompa érzékelésére képesek. Húsvétkor és a Mennybemenetelkor Péter és János (mindannak következtében, ami korábban zajlott) éretté váltak arra, hogy a két fehér ruhás férfi elhívását elfogadva az ő földi edényükké váljanak. A két tanítvány futása a sírhoz: a két angyalhoz való futás, futás betölteni a szellemet Krisztus segítségének két hatalmas feladatával. Mózes feladata: a múlthoz hűnek maradni, Illés feladata pedig: a jövő ragyogó előkészítése.

Gecsemáné és Pünkösöd

A Színeváltozáskor Péter álmodozó szavakat mondott a „sátrak felállításáról”. A Mennybemenetel után javasolta a Tizenkettek köré ismét feltölteni (Júdás távozása után) – mint egy Templomot, mint egy menedéket a megígért Szent Szellem számára. Péter – Krisztus Templomának építőjeként – a lakhely felépítésének munkájába fog, A Jeruzsálemi Templom, melynek – mint az isteni princípium edényének és kelyhének – jellege leginkább a réztengerben fejeződött ki, amely 12 bikán állt¹⁵⁴, pusztulásra van ítélve. A helyére az Egyház emberi temploma lép, amelynek kezdeténél Krisztus első edényeként az emberiségben a tizenkét apostol köre áll.

Amikor a szent Tizenkettő helyreáll, elkezdődhet Pünkösöd ünnepe. A szellem befogadásának kelyhe készen áll. Rudolf Steinernek az ötödik Evangéliumról szóló előadás-sorozata* Pünkösöd élményét a tanítványoknál úgy ábrázolja, mint a Gecsemáné-kerti élményükhöz való fordulást. A Gecsemáné-kertben álomba esnek, a tudatuk elhagyja őket, és csak néha jut el hozzájuk messziről a fénysugár – míg végül Pünkösödkor be nem következik a nagy felébredés, a nagy visszatérés önmagukhoz. Mint a Színeváltozás

¹⁵⁴ Ld 1Kir 7,23-26. Vö. Elizeus 12 iga ökörrrel szántott (1Kir 19,19).

és a Mennybemenetel, úgy Gecsemáné és Pünkösöd is kapcsolatban vannak egymással. A Mennybemenetelnek először is a Színeváltozás hegyének három tanítványát kellett megérintenie, a Pünkösöd eseménye a Gecsemáné-kert eseményének három tanítványát rendíti meg különösen.

*„Aus der Akasha-Forschung. Das Fünfte Evangelium” GA 148.

Miért nem János, hanem Péter mondja el a nagy prédikációt Pünkösdkor? János talán kevésbé részese a Szent Szellemnek, mint Péter?

Péternek a Szellem kiáradása eredményeként bekövetkező felébredése viharosabban történik, mivel a Gecsemáné-kertben mélyebb álomba merült. Úgyhogy Pünkösöd eseményeinek lendülete bizonyos értelemben Péter gyengeségére vezethető vissza. És azt érezzük, hogy a Péter prédikációját jellemző nyelveken szólás mögött az emberiség titka rejtőzik.

Péter a Tizenkettek, és mindenekelőtt a hármak nevében nevében beszél. János hallgatag részvétele a Pünkösöd ünnepének általános képébe annak fontos összetevőjeként illeszkedik. Hiszen éppen ez az a jánosi elem, amely Jánosban testesül meg – az, amely most szellemi szikrák és lángnyelvek képében száll le a tanítványokra, a tanítványokról pedig átszáll a népre. Itt Krisztus szűk köre legyőzi saját határait és kiárad az emberiségre. A Hármak, a Négyek és a Tizenkettek megszűnnek elkülönült csoportnak lenni, és a világba mint apostolok lépnek ki. Nincs többé ellentét az ezoterikus és exoterikus között, a nép már nem „kívül” áll.

Ugyanakkor a körülmények, melyek között Péter Krisztus tanítványainak szószólójává válik, teljesen illenek a személyiségéhez. Magában hordja mindazokat a lelki erőket, melyekben az elmúlt emberiség élt. Ő az örökség hordozója.

A múlt hatalmas kultúrái, Egyiptom és Babilónia, az ősi mágikus papi szó energiájával voltak áthatva. Ez a kor (az antropozófiában elfogadott jelölés szerint a harmadik Atlantisz utáni kultúrkorszaknak nevezzük) a Bika jegye alatt állt, melynek hatására az emberi gége a szellemi hatások szervévé alakult. Az ősi szómágia visszhangjai egészen az ősi kereszténység koráig hatottak (a szibillák és a delphoi Püthia orákulumaiban). A nyelveken szólás az első gyülekezetekben ezeknek az ősi lelkierőknek az újjászületése volt, melyeket a péteri Pünkösöd hívott életre. Péter felébredt a Gecsemáné-kert álmából, és az ős-emberiség erői törtek elő belőle. Ő volt az első keresztény, aki nyelveken szólt. Ha csak egy rövid időre is, de csodálatos módon visszatért a nyelvek összekeveredése, a Babiloni torony felépítése előtti időszak. Az ősi, szóban gyökerező Babilónia és Egyiptom kiárasztja kincseit a keresztény egyház éppen csak most létrejövő épületére.

Az ősi szó-erők világa megelőzi az Én felébredését. Ez az érzőlélekkel kapcsolatos gyülekezet világa volt, és csak később válnak ki belőle az Én-emberek. Péter lelki alkatának köszönhetően az új keresztény gyülekezeti tapasztalat bölcsőjénél (amely a szellemnek a gyülekezet minden tagjára külön-külön leszálló lángnyelveire épül) a gyülekezet régi típusa áll.

Péterben mindig is élő volt a szibillai szellemi élmények elemi felemelkedése és hanyatlása. Krisztus, Péter anyósát meggyógyítva, nyugtató olajat öntött a vihar háborgásába. Pünkösöd ünnepének eljövetelekor a szellem hírnökeként „Hirtelen, mintha csak heves szélvész közeledett volna, zaj támadt az égből”, és ez a zaj betölti a házat és a lelkeket, kiszabadítva a korábban Péterben szunnyadó szót.

A Gecsemáné-kertben a tudattalan tompaságba merült Péter fogta a kardot, és az örök ellen fordította, levágva eközben Malkus szolga fülét. Elképzélhetjük, hogy az ütés mögött, melyet Péter a kardjával elkövetett, a szó ősi mágikus erejének ütése rejtőzik (vagy legalábbis kapcsolatban áll azzal). Ezt az erőt a szájából kiálló karddal ábrázolták (a kard pedig kétélű: áttokkal öl, áldással pedig élet)¹⁵⁵. Az, ami a Gecsemáné-kertben Péterből az elmúlt emberiséghez való visszatérésként kiszakad, Pünkösöd ünnepére istennek tetsző formát ölt az ösztönösen elmondott prédikációban. Itt még egyszer megismétlődhetett a szó ősi csodája, pedig a világ közben a Bika jegyéből a Kos jegyébe lépett, a szavak uralmának szférájából a gondolatok szférájába, a 3. korszakból a 4.-be. Az ősi kereszténység nyelveken szólásában van valami megismételhetetlen, mivel ez maga egy ismétlés volt. Minden olyan áramlat, amely ezt meg akarta őrizni vagy meg akarta újítani, nem értette meg az idők jelét. Pál, aki a gyülekezetekben a Szibillák elhallgatásáért lépett fel, ügyelt arra, hogy a nyelveken szólás a gyülekezeteket ne borítsa be álomlepellettel. A nyelveken szólás helyére ott, ahol nincsen olyan, aki értelmezné, minden nyelveken szólónak törekednie kell arra, hogy önmagát értelmezze (1Kor 14,5;14,13).

Az Énre irányuló tudat fénye a sötétségből ki kell hogy vonja az Ént megelőző szellemi kinyilatkoztatásokat. Pál pedig magáról azt mondja, hogy habár a nyelveken szólás neki is megadatott, lemond róla: „Hálát adok Istennek, hogy mindnyájatoknál jobban tudok nyelveken szólani, de a gyülekezetben inkább szeretnék öt szót szólani ébért tudatban, hogy másokat is tanítsak, mintsem tízezer szót nyelveken kiejtve.” (1Kor 14,18-19). Pál önmaga számára elutasítja a nyelveken szólást, János Pünkösödkor csendben áll a közelben. Péter pedig energikusan szól nyelveken. És a nyelveken szólás adománya a péteri egyházban tovább létezett: a latin nyelvű misék mágikus-szuggesztív monoton varázsigeiben.

A szónokló Péter a pünkösdi körben a múlt hordozójaként áll. János a jövő hordozójaként hallgatagon áll mellette. Mindketten cselekedetre hivatottak, mint két tanú és két oszlop, Mózeshez és Illéshez – a két alak fehér ruhában – hasonlóan mindketten Krisztus mellett állnak.

Pünkösöd ünnepe után az egész világért, a közös dolgokért egyesülnek. Elsőként Az Apostolok Cselekedetei mutatja meg nekünk ezt az együttes tevékenységet (amikor Péter beszél, János pedig hallgat) a sánta ember meggyógyításakor a salomoni templom „Ékes kapujánál”. Ezt a kaput Jákin és Boáz szent oszlopa alkotja, melyekben a nap és éjjel, a születés és halál, a tudás fája és az élet fája ellentétpárja fejeződik ki*.

* 1. az előző [Péter és János c.] fejezetet

A tizenkét ökorre támaszkodó réztenger, s a két oszlop, Jákin és Boáz – a salomoni Templomnak éppen ez a két legszentebb külső szimbóluma. A hatalmas beavatott és építész Hiram alkotta meg őket. Ami a jeruzsálemi Templomban a réztenger volt, ugyanaz volt a tizenkét tanítvány Krisztus Templomában, és ami ott Jákin és Boáz oszlopai voltak, az emberiség templomában az Péter és János. Kettőjük együttes tevékenységéből formálódik a keresztény egyház kapuja.

A Templom-építés két epizódjának titka (Pünkösöd ünnepe a Tizenkettek körének azt megelőző helyreállításával, a sánta meggyógyítása Péter és János által) a számokban rejlik, melyeket az Evangélium mint hallgatag rejtélyes jeleket említ meg. Pünkösöd vasárnap után ez történik: „Erre azok, akik hajlottak szavára, megkeresztelkedtek. Aznap mintegy háromezer lélek csatlakozott hozzájuk” (ApCsel 2,41). A

¹⁵⁵ 1. Jel 1,16; 2,16; 19,15

sánta gyógyítását követő prédikáció után pedig: „A beszéd hallgatóságából pedig sokan hívők lettek, úgyhogy a férfi hívek száma elérte az ötezret” (ApCsel 4,4).

Itt, akárcsak az 5000-ek és 4000-ek megvendégelésénél, a számokat ne statisztikailag-mennyiségileg, hanem minőségileg-képileg értjük. Golgota Misztériuma az idők közepére, a 4. korszakra, a 4000-ek korára esik. A háromezrek azok az emberek, akikben egyelőre az elmúlt idők lelki szervezete él, a Bika szavának emberei, akik még mindig egy mágikus, érzelmi alapú gyülekezetbe merülnek. Maga Péter is a 3000-ekhez tartozik. A gyülekezet, amely az ő nyelveken való szólási képességének köszönhetően létrejön, az emberiség ősi vallási örökségének jegyében áll.

Az 5000-ek azok az emberek, akikben már észlelhető a jövő lelki szervezete: a szellem individuális tudatával megtöltött gyülekezet, amely az egyes tagok Énjén alapszik. Ezek azok, akikben az emberiség valamit előre vetít abból a korból, amikor az emberiség áthalad a szót vető a Bika csillagjegyből a gondolatokat vető Kos csillagjegyén keresztül a Halak csillagjegybe. Akkor érhető majd el az előre törő szellemi tudat.

Péter prédikációján alapulva érzőlélek alapú gyülekezet jön létre. Péter és János együttes cselekedetei az értőlelken alapuló gyülekezet kezdetét jelentik. Így a Szentháromság szellemének adományából a hagyomány iránti odaadó gondoskodás, de a jövő hősiesség megteremtése is áramlik. Elkezd megvalósulni az az elhívás, amelyet a Színeváltozás hegyén az alakhármasság tartalmazott. Péter Mózes alakjának lényegi elhívását követi, János pedig Illés alakját. Így Krisztus ezoterikus cselekedetének szubsztanciája egyre teljesebben és erősebben áramlik bele az emberiség történelmébe.

Ha az ezoterikus és exoterikus megkülönböztetését következetesen végigvisszük az Evangéliumokon, végül kiderül, hogy az Evangélium egészében még egy különös, rejtett „*Tanítványok Evangéliumát*” is tartalmaz.

Jézusnak elsősorban azok a szavai és tanításai tartoznak ide, melyekkel kizárólag a tanítványokhoz fordul. Mindez az első és a negyedik Evangéliumban a két első jelentős beszéd közötti intervallumban található:

Hegyi beszéd Máténál
Búcsúszavak Jánosnál.

Az intervallumban a „Tanítványok Evangéliumához” tartoznak:

Útra bocsátó szavak (Máté 10 és a párhuzamos helyek)
Az Olajfák hegyi Apokalipszis (Márk 13 és a párhuzamos helyek)

Ahogy a fényt sötétség kíséri, úgy a „Tanítványok Evangéliumát” elmaradhatatlanul az „Ellenségek Evangéliuma” kíséri”. Vagyis,

a Hegyi beszéd *áldásaival*
szemben állnak a *jajkiáltások*, melyeket (pontos megfeleltetésben az elsőekkel) az ellenségeknek címezték.

A példabeszédek Máténál világosan elkülönülnek a népnek, a tanítványoknak és az ellenségeknek mondott példabeszédekre.

Máté 13 4 példabeszéd a népnek és 3 a tanítványoknak.

Máté 18-25 2 példabeszéd a tanítványoknak, 3 az ellenségeknek és 2 a tanítványoknak.

János Evangéliumában az „Én vagyok” mondások összetevői:

4 szó az ellenségeknek: kenyér, fény, ajtó és pásztor

és 3 szó a tanítványoknak: feltámadás és élet

az út, az igazság és az élet

a szőlőtő

Ezek előtt és után található a szó a kenyérről (exoterikus)
és a szó a bűnről (ezoterikus)

Az első a megvendéglés csodáját követi,
a második pedig a lábmosás és az Utolsó vacsora után, a búcsúszavakban található.

A „Tanítványok Evangéliuma” a tanítványok cselekedeteiből áll még, vagyis azokból az eseményekből, melyeknél jelen voltak a tanítványok.

Példaképpen ezeket nevezhetjük meg:

Tengeren járás

Színeváltozása

Lábmosás és Utolsó vacsora

(Ennek megfelelően a búcsúbeszéd a papok bensőséges tanítását jelentik az első szentség végrehajtásával kapcsolatban.)

A Gecsemáné-kerti epizóddal a Tanítványok Evangéliumában egy hézag következik (Péter megtagadása), amelyet ugyanakkor majd kitöltenek a húsvéti epizódok.